

Oyun ve Çocuk

Geleneksel Çocuk Oyunları

Ali AKKAYA

Bu kitabın bütün hakları yazara kendisine aittir. Yazarın yazılı izni alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz

OYUN ve ÇOCUK

Yazar: Ali AKKAYA

Son Okuma: Sıla Bayındır

Kapak fotoğrafı: Canan Torun Diken

Sayfa Düzeni: Nuray Özipek

©Kitabın Tüm Hakları Yazarın kendisine aittir.

Şubat 2018, Ankara

ISBN No: 978-605-9801-72-0

Phoenix Yayınevi – Ünal Sevindik

Yayıncı Sertifika No: 11003

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay/Ankara

Tel: 0 (312) 419 97 81 pbx

Faks: 0 (312) 419 16 11

e-posta: info@phoenixkitap.com

<http://www.phoenixyayinevi.com>

Baskı:

Desen Ofset A. Ş.

Sertifika No: 11289

Birlik Mah. 448. Cad. 476. Sk. No: 2

Çankaya/Ankara Tel: 0 (312) 496 43 43

Dağıtım:

Siyasal Dağıtım

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0 (312) 419 97 81 pbx

Faks: 0 (312) 419 16 11

e-posta: info@siyaskitap.com

<http://www.siyaskitap.com>

Bu kitabımı; çocuk olup da çocukluğunu doyasıya yaşayamayan, okula gitmek yerine daha küçük yaşta aile ekonomisine katkıda bulunmak için çalışmak zorunda kalan, fakirlik ve savaş yüzünden doğduğu toprakları terk ederek büyük şehirlerin varoşlarında sürgün yaşamaya zorlanan, sokaklarda dilendirilen, küçük yaşta kör kurşunların hedefi olan; anne kucağına hasret, şefkate, sevgiye, ilgiye ve sıcak bir yuvaya muhtaç tüm çocuklara adıyorum.

Dünyada savaşların son bulduğu, tüm insanların kardeşçe, bir arada, karınları tok, huzur içinde yaşadıkları, adaletin, eşitliğin hüküm sürdüğü temiz bir dünyada çocukların özgürce gülerек, oyun oynayarak yaşamaları umuyla.

Ali AKKAYA

Ayrıca bu kitabın hazırlanmasında emeği geçen başta eşim Seval'e, teknik konularda benden yardımını hiç esirgemeyen arkadaşım İbrahim Gösterir, Özgür Çolak ve oğlum Baran Koçer'e yapmış oldukları yardım ve katkılarından dolayı kendilerine ayrı ayrı teşekkür ederim.

Ali Akkaya, 1955 yılında nisan ayında Çorum'un Hımıroğlu köyünde fakir bir ailenin ilk çocuğu olarak dünyaya geldi. İlkokulu köyünde, Ortaokulu Çorum Eti Orta- okulunda okudu ve bu okuldan 1973 yılında mezun oldu. 1975 yılında evlendikten kısa bir süre sonra askere gitti, 1977 yılında askerliğini bitirdikten sonra 1978 yılında işçi ailesi olarak Danimarka'ya gitti.

Danimarka'da ilk yıllarda birkaç fabrikada vasıfsız işçi olarak çalışırken Türkiyeli göçmen derneklerinin çalışmalarında aktif olarak yer aldı, yönetim kuruluğu üyeliği ve başkanlık gibi görevlerde bulundu. 1986 yılında Jydske Pedagog Seminerium'a başladı ve 1989'da buradan pe-

dagog olarak mezun oldu. Çeşitli kreşlerde çalıştı. Bu arada derneklerdeki kültürel çalışmalarını sürdürdü. Bir ara Gençlik Okulu ve AOF gibi akşam okullarında Türkiyeli genç ve yetişkinlere Türkçe kursu verdi. İlk olarak yazmış olduğu Mecburi Evlilik isimli bir tiyatro parçasıyla 1992 yılında Gellerup Tiyatro Sahnesi'nde yazar ve oyuncu olarak halkın karşısına çıktı. 2000 yılında 3 tane çocuk masal kitabı Danimarka Eğitim Bakanlığı tarafından Türkçe ve Danca olarak yayınlandı. 2011 yılında Köylerimiz, Geçmişten Günümüze Köy ve Soy Hikâyeleri isimli kitabı iki cilt şeklinde yayınlandı. 2012 yılında ailece almış oldukları bir kararla Danimarka'dan Türkiye'ye döndü. 2014 yılında Phoenix Yayınevinden, Anadolu Halk Dansları ve Halk Dansları Üzerine Genel Değerlendirmeler adlı kitabını yayınladı. Dört çocuk babası olan yazar Çorum'da yaşamakta ve kültürel çalışmalarını burada sürdürmektedir.

İçindekiler

ÖNSÖZ.....	11
OYUN VE OYUNCAK.....	15

I.BÖLÜM

A. Oyun Kavramı	18
1.Oyuncak Kavramı	23
a) <i>Oyuncak Yapımında Kullanılan Malzemeler.....</i>	<i>23</i>
b) <i>Dünyanın En Eski Oyuncaklarının Beşiği Anadolu</i>	<i>26</i>
c) <i>Oyuncağın Önemi</i>	<i>28</i>
ç) <i>Oyuncak Alırken Nelere Dikkat Edilmeli?.....</i>	<i>33</i>
B. Oyunun Tarih ve Oyunlar Üzerine Düşünceler.....	34
1. Oyun İle Halk Dansları Arasında Ne Fark Vardır?	39
2. Kurallı Oyunların Ortaya Çıkışı.....	44
3. Oyunlar Uluslara Değil Belli Kültürlere Aittir	46
4. Oyunlarında Kuşlar Gibi Belli Bir Göç Rotaları Vardır	48
5. Eski Oyunlarda Geçen İsimler Ne İfade Ediyor?	55
6. Oyunlar İnsan Yaşamının Geçmişteki Aynasıdır	64
C. Oyunun Çocuk Gelişimine Sağladığı Yararlar	78
Ç. Oyunların Sınıflandırılması	84
1. Kuralsız Oyunlar	86
2. Rol Oyunları.....	88
3. Kurallı Oyunlar.....	89
a) <i>Kurallı Oyun Bilinci Çocuklarda Kaç Yaşında Oluşur?</i>	<i>91</i>
4. Zekâ ve Tahmin Oyunları.....	93
D. Oyunda Eş, Ebe ve Sıra Belirleme Yöntemleri	95
1. Yaş mı, Kuru mu Yöntemi	97
2. Yazı mı Tura mı Yöntemi.....	98
3. Çöp Çekme Yöntemi.....	98
4. Tek mi, Çift mi Yöntemi	98
5. Ayak İle Mesafeyi Ölçerek Sıra Belirleme	99

6. Baş Üstünden Geriye Değnek Atma Yöntemi.....	99
7. Gönüllü Olarak Ebe Olma Ve Sıra Belirleme.....	99
8. Herkes Taşını Seçsin Yöntemi.....	100
9. Değnek Üstünde Çelik Saydırma Yöntemi.....	100
10. Değnek Tendirme Yöntemi	100
11. Kâğıda Ad ve Ebe Yazarak Kura Çekme Yöntemi.....	100
12. Tekerleme Söyleyerek Ebe Seçme	101
13. Hangi Elimde Yöntemi	102
14. Düz Çizgi Üzerine Taş Ve Değnek Atma Yöntemi	102
15. Zar Atarak Sıra ve Ebe Belirleme	102
16. Bitki veya Hayvan Adı Takarak Ebe Belirleme	102
17. Tek ve Çift Sayılı Rakamla Eş Belirleme	103
E. Tekerlemeler	103

II. BÖLÜM

A. Çocuk Oyunları.....	111
Altıtaş Oyunu.....	111
Aşık Atma	111
Ayağım Kaleli.....	117
Baca, Baca Kaç Baca.....	121
Beş Taş oyunu.....	122
Bezirgânbaşı.....	126
Bilmece Oyunu	127
Bilye (Daşenek, Misket).....	129
Bilyenin Oynanışı.....	130
Birdirbir	131
Bom	135
Boynuz.....	135
Bu Ne Kazığı?.....	137
Ceviz	137
Çelik-Çomak Oyunları.....	138
Düz Çelik.....	139
İttirmeli Çelik.....	141
Gulâm Çelik	142
Dikme Çelik	142
Karanlık Çeliği.....	143
Gömme Çelik.....	143
Çelmeli Top	144
Çivi Oyunu	146
Çok Taş Oyunu	148
Çöğdürücüş (Tahterevalli)	149
Çöte.....	150
Çötenin Çorum Köylerinde Oynanışı	152
Dalya	155
Dedektif ve Katil.....	157

Değnek Tendirme-1.....	157
Değnek Tendirme-2.....	158
Deve ve Cüce.....	158
Dikili Taş Oyunu.....	158
Dokuztaş.....	159
Döndelek.....	162
Dört Taş.....	162
Ebe Beni Kurda Verme.....	163
El El Üstünde Kimin Eli Var?.....	167
Elim Sende.....	169
Esir Almaca.....	169
Eş Gördüm.....	170
Eşim Seni, Sine Sine Süren Kim?.....	172
Evcilik Oyunu.....	172
Gazoz Kapağı.....	173
Göz Kırpmaca.....	173
Güvercin Taklası.....	173
Havlu Kimde?.....	174
Hota.....	175
Hodak.....	176
Tek Emenli Hodak (Tuzlu).....	176
Çok Emenli Hodak.....	178
İğne-İplik.....	179
İp Atlama.....	179
İpli Tura.....	179
Kazık (Küskü).....	180
Kemik.....	182
Kıskaç Tavuklar.....	182
Kızgın Taş Oyunu.....	183
Kırdım Oyunu.....	183
Kim Vurdu?.....	183
Körebe.....	184
Köşe Kapmaca.....	187
Kurt Taşı.....	187
Kuş Dili Konuşması.....	188
Kuyu.....	188
Kütük Atma.....	189
Lades.....	190
Mâni.....	191
Mendil Kapmaca.....	192
Naç Oyunları.....	194
Naç 1.....	195
Naç 2.....	196
Naç 3.....	197
Nesi Var? -1.....	199

Nesi Var? – 2	200
Nuh'un Gemisi.....	200
Okkal	201
Eski (Klasik) Okkal Oyununun Oynanışı	202
1. Evre	202
2. Evre	203
3. Evre	204
On Beş Taş.....	204
Onikitaş	205
On Kuyulu Taş (Emen)	206
Ordubozan	206
Saklambaç	207
Sekme.....	209
Sese Gel.....	210
Sessiz Telefon	210
Simit	210
Sopayı Dengede Tutma	211
Tahmin (Deve).....	211
Tek mi, Çift mi?	211
Topaç Çevirmek.....	212
Tuzluk Oyunu	212
Uçak	214
Uçtu Uçtu, Kuş Uçtu, Uçar mı, Uçmaz mı?	214
Uzun Atlama.....	215
Uzuneşek.....	215
Uzun Urgan	217
Üçtaş	217
Vali ve Jandarma (Kibrit oyunu)	218
Vız vız	220
Yağ Satarım Bal Satarım	220
Yağlı Kayış.....	222
Yakan Top.....	222
Yanıltaç.....	223
Yerden Yüksek.....	224
Yüzük	225
Yüzük Kimde?	226
Zar Atma	227
Zim.....	227

III BÖLÜM

A. Geleneksel Oyun ve Oyuncaklar	231
Çuval Yarışı	231
Halat Çekme Yarışı	231
Koşu.....	231
Simit Yeme Yarışı.....	232

Yoğurt Yeme Yarışı	232
Yumurta Yarışı	232
B. Mevsimlik Eski Oyun Ve Oyuncaklardan Örnekler	233
Çırtlak (Su Tabancası Yapmak)	233
Değnek Yapmak.....	234
Düdük Yapmak	236
Kızak Yapmak ve Kaymak	237
Zurna Yapmak	238
Kartopu Oynamak ve Kardan Adam Yapmak	239
Kuru Haşhaş Sapından Yel Değirmeni Yapmak.....	239
Makara Bobininden Fırıldak Yapmak	240
Patlak Ağacından Ses Tabancası Yapmak	240
Salıncak Kurup Sallanmak	241
İnce Dal ile Ot Sapından Sele ve Kemer Yapmak.....	242
Talaka	242
Tenekeden Düdük Yapmak	243
Vınlama	244
C. Savaş ve Avcılık Oyunları ve Oyuncakları	244
Kılıç ve Kalkan Yapmak.....	245
Ok ve Yay Yapmak	245
Sapan ile Kuş Avlamak.....	246
Sapankaya ile Taş Atma.....	247
Ç. Geleneksel Oyunlardan Örnekler	248
Yüzük Kaçırma Oyunu	248
Yumurta Boyama ve Tokuşturma.....	248

IV. BÖLÜM

A. Danimarka'da Oynanan Oyunlardan Örnekler	253
Ateşe Dikkat	253
Ben Kimim?	254
Büyük Anne Pazara Gitti.....	254
Canlı Strateji	254
Çin Elim Sende Oyunu	257
Drama Oyunu	257
Gazete Hokey Oyunu	257
Hastane	258
Helikopter	259
Hatırlama Oyunu / Huskespil	260
İsim Oyunu -1	262
İsim Oyunu -2	262
İsim Oyunu -3	262
Kör Dövüşü.....	263
Körteke.....	263
Maya	263
Mikado	265

Organize Koşu Yarışı.....	266
Pirinç Lapası ve Badem İçi	267
Posta Oyunu.....	268
Renkli Kuşak	269
Sandalye Kapma.....	269
Şişenin İçine Kalem Girdirme Yarışı.....	270
Toprağın Altında mı Üstünde mi?	270
Ülke ve Bayraklar	270
Zar	270

V.BÖLÜM

A. Kimi Akrobatik Hareketler	275
Kırkayak Yürüyüşü.....	275
Canlı Sandalye	275
Canlı Piramit.....	275
Maymun Taklası	275
Daire Oyunu	276
Çin İşi Bir Oyuncak.....	279
Bir Numaralı Oyuncağa Kalbi Takmak ve Çıkartmak	280
İki Numaralı Oyuncakta Kalbi Son Halkadan Çıkarma İşlemi.....	280
Tel Kalbi Üçüncü Aksama Takma Metodu.....	281

VI.BÖLÜM

A. Çağdaş Toplumda Çocuk Oyunları	285
1. Günümüz Koşullarının Çocuk ve Oyun Üzerindeki Etkileri.....	285
2. Oyuna Başlama Yaşı ve Oyunda Model Alma.....	286
3. Oyun Kurucuların Önemi.....	288
4. Oyunların Seyrini Etkileyen Bazı Nedenler	289
5. Oyunların Sınırları.....	293
6. Oyunlar Arasında Görülen Benzerlikler	298
7. Çocuk İçin Oyunu Kazanıp Kaybetmenin Önemi	300
8. Kurallı Çocuk Oyunlarında Ceza	304
9. Aşırı Sorumluluk ve Yorgunluk Çocuğu Bunaltır	306
10. Şiddet İçeren Oyun ve Filmler Neye Hizmet Ediyor?.....	308
11. Dijital Oyunların Aile Yaşamına Etkisi.....	309
12. İç Göç, Çarpık Yapılaşma ve Oyun Alanları	312
13. Oyun Alanlarının Önemi	313
14. Eğitim Bakanlığı ve Belediyelere Düşen Görevler	314

Kaynakça	317
-----------------------	------------

Önsöz

Değerli okuyucular, çocuk oyunlarını konu edinen bu kitabı ele almamın birden fazla amacı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, benim de çocukluğumda çokça oynadığım eski köy çocuk oyunlarının yok olmasının önüne geçmektir. İkincisi, bunları yeniden topluma kazandırarak bizden sonraki kuşaklara aktarmaktır. Üçüncüsü ise tarihi çok eskilere dayanan, atalarımızdan bizlere birer kültürel miras olarak kalan oyunların çocuk gelişimi ile insan yaşamı içindeki yerini pedagojik ve tarihi açıdan ele alıp insanların bir de bu gözle oyunlara bakmalarını sağlamaktır. Bir nebze de olsa bu amacıma ulaştığımı düşünüyorum.

Bu kitapta daha çok oyunların çocukların yaşamındaki rolünü dikkate alarak onlar hakkında pedagojik, sosyolojik, tarihi ve kültürel açıdan bir değerlendirme yapmaya çalıştım. Bunu yaparken içinde yaşadığımız dünyanın çeşitli bölgeleri arasındaki iklimsel, coğrafi ve dini farklılıkları gözeterek bunları daha geniş bir açıdan değerlendirip bazı örneklerle doğadaki bu farklı unsurların insan kültürünü nasıl etkileyip şekillendirdiğini anlatmaya çalıştım. Doğa kaynaklı bu değişimlerin ve inançların çocuk oyunlarına yansımalarına dikkat çekmek istedim. Çocuk oyunlarının bu şekilde ele alınıp yazılmış olması konuyu çok daha önemli kılmaktadır.

Her oyun öğreti olarak; onu bir diğerinden ayıran ve önemli kılan yanları vardır. Çocukların fiziksel, zihinsel, sosyal gelişimlerinde ve ana dilinin gelişiminde her oyunun kendine özgü birden çok yararı vardır. Oyunları anlatırken onların çocukların gelişmesine nasıl katkı sağladığını farklı bir açıdan ele almaya çalıştım.

Oyunlar, insanların kendi yaşamlarından esinlenerek tasarladıkları içerisinde rekabet, kazanma, kaybetme gibi birtakım kural ve farklı değerleri barındıran sosyal içerikli eğitsel aktivitelerdir. Bu nedenle oyunların içinden çıktığı toplumun hangi kültürel katmanlarına ait olduğunu ve konu olarak ne

içerdiğini, onların yapısını inceleyerek ancak anlayabiliriz. Oyunların yararları sadece bunlarla sınırlı değildir. Çocukları topluma hazırlamada, günlük yaşantılarında karşılıklarına çıkan hak, hukuk, sorumluluk ve görev alma gibi farklı düşüncelerin bilince çıkarılmasında ve çocukların toplum içinde kendilerini ifade edebilmelerinde oyunun ne kadar önemli bir eğitim aracı olduğu ortadadır. Aslında oyunlar; çocuk, genç ve yaşlı demeden her insanın sosyal yaşantısında çok önemli bir yer tutmaktadır. Oyunların insanları bir araya getirmede, onların kaynaşip birlikte hareket etmesinde nasıl vazgeçilmez ve öğretici olduğunu bu kitapta bir kez daha okuyucuya hatırlatmaya çalıştım.

Günümüzde bilgisayar ve cep telefonu gibi iletişim araçları insanların işlerini kolaylaştırdıkları için artık günlük yaşamın vazgeçilmezleri haline geldi. Bu tür iletişim araçları iş hayatının dışında da önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle sanal âlemde oynanan oyunlar; çocukları, gençleri aile ve çevresinden uzaklaştırarak adeta esir alıp odalara hapsedti. Bu cihazlar insanları toplumsal açıdan asosyal ve sorunlu bireylere dönüştürdü ayrıca günlük yaşam içinde zamanını ve enerjilerini doğru kullanamayan çocukların okulda, arkadaşları arasında ve aile içindeki ilişkilerinin sınırlanmasına neden oldu. Çocuklar ve gençler etraflarındaki bireyler ile birebir iletişim ve diyalog kurma yerine sanal âlemde başboş gezen, kontrol edilemez bireyler olarak birçok konuda sorunlu hale geldiler. Bütün toplumlarda bu konuda şikâyet ve yakınmalar söz konusudur. Bu durumda ebeveyn ve eğitimcilerin aklına: "*Çocukların sağlıklı yetişip gelişmesi için ne yapılmalıdır?*" sorusu gelmektedir. Aslında yanıt çok basittir. Çözüm; çocuk ve gençlerin doğal ortama dönmesine çaba harcayarak onların birbirleriyle eskiden olduğu gibi oyun oynamalarını ve doğru iletişim kurmalarını sağlamaktan geçiyor. Bu araçların esas amaçları dışında kullanılmasının çocuk ve aile yaşamı için zararlı olduğu açıktır. Üzülerek belirtmeliyim ki, ülkemizde çoğu eğitimciler ve veliler oyunların ciddi bir eğitim aracı olduğunun farkında bile değiller.

Oyunlar; eğlenmek amaçlı birer aktivite olmalarının ötesinde esas itibarıyla bir eğitim aracıdır. Çocuklar oyunla daha beşikte tanışmaya başlarlar. Çocuğun çevresinde olan biteni tanıması, bedensel ve sosyal olarak gelişip eğitilmesinde oyunların çocuklara sunduğu katkı çok değerlidir. Eskiden köylerde ve şehirlerde yetişen çocukların günlük yaşantılarında doyasıya oyun oynamalarının, bedensel, zihinsel, ruhsal, sosyal olarak gelişmelerinde, öz güvenlerinin oluşmasında oyunların sağladığı katkıları ne yazık ki geçmişte çoğu anne ve baba bilmiyordu. Bugün ise içinde yaşadığımız modern dünyada oyunun bu eğitimsel yanı gelişmiş ülkeler dışında diğer ülkeler tarafından hâlâ tam olarak anlaşılması değildir.

Günümüzde insanların şehirlere yığılmasıyla köyler adeta harabeye dönmüş durumdadır. Hızla betonlaşan şehirlerde de artık o eski çocuk oyunları unutulmaya yüz tutmuştur. Çocukların dışarıda veya içeride doğru dü-

rüst oyun oynayabilecekleri oyun alanları ve spor salonları bulunmamaktadır. Türkiye’de çoğu şehir ve kasabada çocuk kreşleri yok denecek kadar azdır. Okullarda ise maalesef spor salonları, yüzme havuzları ve çocukların oynayabilecekleri yeşil alanlar gerektiği şekilde şehir planlamasında yer almamaktadır. Bu nedenle çoğu okulda “Uygulamalı Beden Eğitimi” derslerinde çocuklar kötü hava şartlarında sınıflarında kalmakta ve bu derslerle ilgili önemli sorunlar yaşamaktadırlar. Şehirlerde açılmış olan çocuk kreşlerinin gelişigüzel yerlere açılması ve bu gibi yerlerin şehir planlamasında yer almaması çağdışı bir durumdur. Çocukların, yetişkinlerin bisiklet sürecekları ve yürüyüş yapacakları yollar yoktur. Millî Eğitim Bakanlığı ile belediyelerimizin bu tür sorunları hızla çözmeleri gerekmektedir. Türkiye bu alanlarda Batı Avrupa ülkelerine nazaran oldukça yetersizdir. Çocuk oyunları ve buna benzer kültürel konularda ülke olarak zengin bir kaynağa sahip olmamıza karşın hâlâ bunları tam olarak değerlendirememiş olmamız üzücüdür. Umarım çocuk eğitiminde oyunlara verilmesi gereken değerin anlaşılmasına bir daha dikkat çekerek bu alandaki boşluğun doldurulmasında bu kitap az da olsa bir katkı sunar.

Ali AKKAYA
12 Ekim 2014 / Çorum

Kaynakça

- AKKAYA, Ali (2014), Anadolu Halk Dansları ve Halk Dansları Üzerine Genel Değerlendirmeler, Phoenix Yayınları, 1.Basım, Ankara, 510 s.
- AKKAYA, Ali (2011), Köylerimiz, Geçmişten Günümüze Köy ve Soy Hikâyeleri, 2 Cilt, Ürün Yayınları, 1. Basım, Ankara, 550+542 s.
- AKKAYA, Ali (1989), Leg oğ İdraet (Oyun ve Spor) Anne Gundesen, Nils Hansen, Michael Kock, Hanne Christensen, Pia Hindsbak, JFS, Aarhus, Danimarka (Okul bitirme tezi).
- AND, Metin (2016), Oyun ve Büğü, YKY, İstanbul. s.571.
- ALLİNG, Susanne vd. (1985), Tagfat, Om idraet i det paedagogiske arbejde, Börne og Unge Yayınevi, Kopenhag.
- AŞCI, Mine-CİVELEK ÖZGÜR, Serpil- ÇAVDAR, Ummahan-SELİMOĞLU, İlker (2011), Çocuk Oyunları, Devlet Kitapları Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü, Ankara.
- AŞIKOĞLU, Mahmut. (2011), Çorum'da Oynanan Çocuk Oyunları, Çorum Belediyesi Kültür Yayınları, Çorum, 104 s.
- BERK, Laura. (2013), Bebekler ve Çocuklar, Çeviri Editörü: Doç. Dr. Nesrin Işıkoğlu Erdoğan Nobel, Ankara. s.609
- CEBİROĞLU, Faiz (2007), Pedagoji Yazıları- I Eylemsel Yetke, Alter Yayıncılık, Ankara.
- Danca Türkçe- Türkçe Danca Standart Sözlük, Fona Yayınları, İstanbul 2003, s.153.
- ÇOLAK, Dr. Faruk (2009), Geleneksel Kayseri Çocuk Oyunları ve Halk Bilimsel İncelemesi, Kömen Yayınevi, Konya, 348 s.
- DOĞANAY, Mustafa- DOĞANAY, Emsal (1972), Eğitsel Oyunlar, Güven Matbaası.
- DÖNMEZ, Necate Baykoç (1992), Oyun, Esin Yayınevi, İstanbul.
- "Dünyanın En Eski Oyun Seti Türkiye'den Çıktı", Milliyet gazetesi, 16 Ağustos 2013, s. 7.

- ELÇİN, Şükrü (1971), "Erzincan Çocuk Oyunları", Türk Folklor Araştırmaları, 13 (266), s. 6085-6086.
- ELKİND, David (2011), Oyunun Gücü, Çeviren: Demet Erol Öngen, İmge Kitabevi, Ankara. S. 310
- Erzincan Kemah Kerer köyü web sitesi.www.kererkoynu.com
- Etimolojik Türkçe Sözlük, Kelime- Köken, etimolojiksozluk.blogspot.com/
- FERGANİ, Zana, (2005), Türkçe- Kürtçe Sözlük, İstanbul Kürt Enstitüsü Yayını, 2. Baskı, İstanbul.
- FİLİZ, Nurdan (2013), "Halkbilimi Açısından Çocuk Oyunlarında Kullanılan Dilin Özellikleri Üzerine Bir İnceleme", Bilim ve Kültür, S.2, s.92-104.
- Gökköy'ün Kültür Bohçası (2000), Gökköy Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Yayını, Ankara, 295 s.
- GÖNCÜ, Artin Sociocultural And Creative Processes In Imaginative Play of Young Children, Cultures of Creativities. s.32
- GÖSTERİR, İbrahim (2014), Örnekli-Tanıklı Çorum Ağzı Sözlüğü, Çorum Belediyesi Kültür Yayınları, 3. Baskı, Çorum, 444 s.
- GÖSTERİR, İbrahim (2016), Çorum Halk Kültüründe Gülmece, Kültür Ajans Yayınları, Ankara, 320 s.
- GÜNEŞ, Bahar- TEKİN, Ceylan, "Yabancı Dil Eğitiminde Çizgi Filmlerin Yeri ve Önemi", 1.Türk Dünyası Çocuk Oyun ve Oyuncakları Kurultayı, Eskişehir, 15 Mayıs 2015.
- GÜNGÖREN, Ayşegül, "Oyunun ve Oyunağın Tarihi Serüveni", aysegulgoren.wordpress.com, 23 Mayıs 2012.
- HERODOT (2012), Herodot Tarihi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 8. Baskı, Türkçeye çeviren: Müntekim Ökmen, Ankara, 817 s.
- HUIZİNGA, Johan (2006), Homo Ludens: Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme, Çeviren: Mehmet Ali Kılıçbay, Ayrıntı Kitabevi, İstanbul. s 272
- KALAYOĞLU, Hasan Ali (2015), Oyun Kenti İskilip 1, İskilip Belediye Başkanlığı Kültür Yayınları, 208 s.
- MEYDAN LAROUSSE (1985), "Mesel", Cilt 8, s 656.
- MİHOTULİ, Selahattin, Arya Uygarlığından Kürtlere, Koral Yayınları, 1992.
- OLGAÇ, Kahraman (1984), Satranç Öğrenelim: 1. Kitap Başlangıç, Bilgi Yayınevi, Ankara. s. 157
- ONUR, Bekir (2002), Oyuncaklı Dünya, Dost Kitabevi, Ankara..s.351
- ONUR, Bekir (2016), Oyunlar ve Oyuncaklar, Kalem Kitap, Ankara. s.312
- OZULU, Abdulkadir (2013), Çorum'da Oyun ve Eğlence, Folklorumuzdan Örnekler, Çorum İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayını: 11, Çorum, 112 s.

- ÖCAL, M. Oğuz, GÜRÇAYIR, Selcan (2005), Köy Seyirlik Oyunları, Hitit Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Halkbilimleri Topluluğu Yayınları, 64 s.
- ÖZDEMİR, Nebi, Türk Çocuk Oyunları, Akçağ Basım Yayın Pazarlama A.Ş.,2 Cilt, 1. Baskı. Ankara 2006, 456+560 s.
- ÖZHAN, Mevlüt, Çocuk Oyun ve Oyuncak Terimleri Sözlüğü, BRC Basım, Ankara 2005, 255 s.
- ÖZHAN, Mevlüt MURATOĞLU, Prof. Dr. Malik (1997), Türk Cumhuriyetlerinde Çocuk Oyunları, Kültür Bakanlığı Kültür Yayınları, Ankara.
- PEDAGOJİ DERNEĞİ (2014), Çocuğun Psikomotor Gelişimi, Yayın Tarihi: 15 Ocak 2014.
- POYRAZ, Hatice (2003), Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Oyuncak,2. Baskı, Ankara, 176 s.
- RİPOLL, Oriol (2010), Birlikte Oynayalım- Dünyanın Dört Bir Yanından 100 Oyun, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, Çeviren Barış Bıçakçı 1. Baskım, Ankara, 122 s.
- SALKIM, Selvi- Bener. Antikçağda Oyun ve Oyuncaklar. 2. Baskı. s.147. Kitap Yayınevi, 2016, İstanbul.
- SİR GAVAZ, Yrd. Doç. Dr. Özlem, Çorum ve Kültür, Çorum Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları: 9, 286 s.
- TOMBUŞ, Nazmi (2009), "Çorum'un Eski Çocuk Oyunları." Çorumlu, Çorum Belediyesi Yayınları, Cilt I, s. 150-151.
- TÜRK DİL KURUMU (1988), Türkçe Sözlük (1988), TDK Yayınları, 2 Cilt, 9. Baskı, Ankara, 2522 s.
- ÜNSAL, Lütfü (2009),"Çorum'un Eski Çocuk Oyunları" Çorumlu dergisi, Çorum Belediyesi Kültür Yayınları.
- ÜNSAL, Lütfü (2009), "Çorum'un Eski Çocuk Oyunlarından Coş Oyunu", Çorumlu dergisi, Çorum Belediyesi Kültür Yayınları, III. Cilt, s. 1353-1354.

Kaynak Kişiler

- ACAR, Aziz, Yozgat Sarımbey Köyü. Fransa'da Yaşıyor.
ACAR, Başak, 24 yaşında, Fransa'da yaşıyor.
ACAR, Ozan 15 yaşında, Fransa'da yaşıyor.
ADALI, Eşber, İzmir doğumlu, Ankara Beşikkaya'da yaşıyor.
AKKAYA, Ahmet, 1924 doğumlu, Çorum Himiroğlu köyü doğumlu.
AKKAYA, Elmas, Çorum Himiroğlu köyü.
AKKAYA, Nuri, Çorum Himiroğlu köyü.
ARDIK, Hüseyin, Çorum Kozluca köyü.
AYDAŞ, Halis, Çorum Mollahasan köyü.
AYDIN, Gökhan, Doğubayazıt Bulak köyü.
BALCI, Ahmet, Çorum Düdükli köyü.
BAYIRAL, Nesimi, doğum1951, Çorum-Osmancık Çampınar köyü.
BOZDOĞAN, Mehmet, Çorum Mustafaçelebi köyü.
CANAN, Ahmet, Çorum Üçköy doğumlu, emekli öğretmen
CEYHAN, Muzaffer, Yozgat Sarımbey Köyü.
CEYLANBAŞ, Kemal, Çorum Yeşilyayla köyü.
CİVAK, Ahmet, Mardin doğumlu, üniversite öğrencisi.
DALKIRAN, Osman, Ankara Bala Küçükbiyık Köyü1955 doğumlu
DALKIRAN, TAŞ, Zehra, 1960 Kırşehir Çiçek Dağı, Mahmutlu Köyü doğumlu
DENİZ, Dursun, Ankara Kızılcahamam doğumlu.
FİDAN, Rahmi, Çorum Kadıderesi köyü.
GÖKSU, Kayhan, Erzurum Karayazı kazası Göksu köyü.
GÜNDOĞDU, Altın, Çorum Kadıderesi köyü.
GÜNDOĞDU, Halil, Çorum Kadıderesi köyü.
GÜNDOĞDU, Rıza, Çorum Kadıderesi köyü.
İPEK, Hasan, 1947 doğ. E. Öğretmen, Çorum-Alaca, Külah köyü.
İPEK, Kemal, Çorum Karagöz köyü.
KARTAL, Ercan, Çorum Çaltıcak köyü.
KAYA, Cemal, Çorum Mustafaçelebi köyü.
KAYA, Hasan, Çorum Deniz köyü nüfusuna kayıtlı.
KESGİN, Kazım, 1955 Mecitözü Koyunağılı köyü doğumlu.
METİN, Hasan Hüseyin, Çorum Mecitözü ilçesi Sorkoğlan köyü.
SAZKÂR, Gara İsmet, Irak Kürdistan'ı Dohuk şehri. Danimarka'nın Aarhus şehrinde oturuyor.
SOLMAZ, Sezen, Çorum Gökçepınar köyü, 1994 doğumlu.
TÜRKİSAL, Serpil, Çorum Kutluca köyü.
UTKU, Süleyman, 1949 doğumlu, Yozgat Kazankaya köyü.
UYSAL, Kemal, Çorum Ahmetoğlan köyü.
ÜLGÜ, Hüseyin, 1946 doğumlu, Çorum Şanlıosman köyü.
ÜN, Niyazi, Çorum Sevindikalan köyü.
YEŞİLYURT, İdris, 1960 doğumlu, Yozgat Kazankaya köyü.
YILDIRIM, Gürbüz, Erzurum merkez.
YILMAZ, Ahmet, 1932 Çorum Ahmetoğlan köyü doğumlu.